

VIII. TÜRK DİLİ KURULTAYI YAPILDI

*Canan KANOĞLU**

Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumuna bağlı Türk Dil Kurumu tarafından düzenlenen VIII. Türk Dili Kurultayı 22-26 Mayıs 2017 tarihinde Ankara’da Başkent Öğretmenevinde yapıldı.

Kurultay Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALİN’in açış konuşmasıyla başladı. KAÇALİN dinleyicilere hitaben kendilerine katılımları için teşekkür etti, Kurultay’ın başarılı geçmesini umut ettiğini söyleyerek Kurultay’ı başlattı. Açış konuşmasının ardından İrfan GÜRDAL’ın sazından ve sözünden “Türkçe Yırlar” adlı dinleti ile katılımcılara küçük bir konser verildi ve ardından oturumlara geçildi.

Kurultay’a yurt dışından Türk Cumhuriyetleri de dâhil olmak üzere kalabalık bir katılım oldu: Amerika Birleşik Devletleri 1, Almanya 1, Arnavutluk 3, Bosna-Hersek 1, Hırvatistan 4, Bulgaristan 2, Cezayir 1, Çin 8, Fransa 1, Güney Kore 1, Gürcistan 6, Hollanda 1, Irak 1, İran 2, Kosova 1, Macaristan 4, Makedonya 3, Mısır 1, Polonya 4, Romanya 1, Sırbistan 1, Ukrayna 2 , Ürdün 1, Azerbaycan 15, Başkurdistan-Rusya 2, Kazakistan 11, Kırgızistan 8, Kırım 4, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti 6, Moğolistan 3, Özbekistan 4, Tataristan 2, Türkmenistan 1 olmak üzere toplam 115, yurt içinden ise 156 bilim insanı katıldı.

Katılımcıların unvanlarına göre dağılımı ise şu şekildedir:

Prof. Dr.: 78

Doç. Dr.: 63

Yrd. Doç Dr.: 55

Dr.: 32

Araş. Gör.: 12

* Türk Dil Kurumu Uzmanı, canankanoglu@hotmail.com.

Öğr. Gör.: 6

Okutman: 5

Doktora öğrencisi: 7

Yüksek Lisan öğrencisi: 2

Yazar-Araştırmacı: 2

Uzman: 2

Diğer: 2

Büyük açılış 23 Mayıs 2017’de Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde yapıldı. Külliye de Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayip ERDOĞAN yaptığı konuşmada gelişen teknoloji dilinin bizi belli dillere bağımlı kılma tehlikesine karşı uyararak Türkçeyi geliştirmemiz ve Türkçeye sahip çıkmamız gerektiğini söyledi. Türkçenin kaynaklarının çok zengin olduğunu, dilini kaybeden bir toplumun öbür geleneklerini ve varlığını da çok çabuk kaybedeceğine işaret etti.

Daha sonra Başbakan Yardımcısı Tuğrul TÜRKEŞ, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurum Başkanı Prof. Dr. Derya ÖRS ve Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN birer konuşma yaptılar. Prof. Dr. KAÇALIN konuşmasında Türk Dil Kurumunun dilimizi korumak ve geliştirmek için tüm devlet kurumları, sivil toplum örgütleri ve basın yayın organlarıyla iş birliğine hazır olduğunu, varlığımızın ana dilimizde ve ata sözümüzde bulunduğunu belirtti. Yapılan konuşmalarda ayrıca “Türk Dili Yılı”na değinildi. Açış konuşmalarının ardından Türk diline emeği geçmiş, hizmette bulunmuş 12 bilim insanına “Türk Diline Üstün Hizmet Ödülü” verildi. Ödül alan bilim insanları şunlardır:

Prof. Dr. Zeynep KORKMAZ (Türkiye)

Prof. Dr. Kemal ERASLAN (Türkiye)

Prof. Dr. Efrasiyap GEMALMAZ (Türkiye)

Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN (Türkiye)

Prof. Dr. İgor Valentinoviç KORMUSHİN (Rusya Federasyonu)

Prof. Dr. Yusuf AZMUN (İran) (İran Türkmeni)

Prof. Dr. Hamza ZÜLFİKAR (Türkiye)

Prof. Dr. Marcel ERDAL (İsrail)

Prof. Dr. Gulbanu KOSSYMOVA (Kazakistan)

Doç Dr. Burul SAGINBAEVA (Kırgızistan)

Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN (Türkiye)

Dr. Yong-Song LI (Güney Kore)

250’den fazla sunumun yapıldığı Kurultay bildirileri Hasan EREN Salonu, M. Talât TEKİN Salonu, Vladimir DRİMBA Salonu, Ragıp Hulûsi ÖZDEM Salonu ve Andreas TİETZE Salonu olmak üzere beş ayrı salonda sunuldu. Sunulan bildirilerin çoğu dinleyiciler tarafından büyük bir ilgiyle karşılandı.

Bazı örnekler vermek gerekirse:

Doç Dr. Taalaybek ABDİEY “Türkiye Türkçesi ile Kırgız Türkçesindeki Bazı Unutulmuş Ortak Sözcükler” başlığıyla yaptığı sunumda Oğuz grubundaki Türkiye Türkçesi ile Kıpçak dil grubundaki Kırgız Türkçesindeki söz varlığını karşılaştırmada kullanılan fakat anlam olarak değişmiş veya unutulmuş ortak kelimelere değindi.

Prof. Dr. Mustafa ARGUNŞAH “*Codex Cumanicus*’ta /W/ Sesi Var mıdır?” adlı sunumunda *Codex Cumanicus*’ta /v/ sesinin gösterilmesinde birden çok harf kullanıldığını, bu kullanımların birinci ve ikinci kitapta farklı olduğunu, birinci kitapta hiçbir şekilde /v/ harfinin kullanılmadığını bunun tam tersi olarak da ikinci kitapta /v/ (w) sesinin karşılanmasında sıklıkla kullanıldığını ortaya koydu.

“Kırgızca-Türkçe Sözlük Kaynakları” adlı bildirisinde Ekrem ARIKOĞLU beş kişilik bir ekiple (E. ARIKOĞLU, C. ALİMOVA, R. ASKAROVA, B. K. SELÇUK, B. ŞARŞAMBAYEV) hazırlanan *Kırgızca-Türkçe Sözlük*’ün tanımını yaparak bu sözlüğün yaklaşık yetmiş beş bin madde başından oluştuğunu, hazırlanan diğer sözlükler içinde en kapsamlısının bu sözlük olduğunu ve Türk dünyasının önemli kaynaklarından biri olduğunun müjdesini verdi.

Prof. Dr. Gulzura CUMAKUNOVA “Türk Dilleri Arasında Çeviri Sözlüklerinin Yapılmasında Karşılaşılan Zorluklar” adlı bildirisinde bu zorluklardan örnekler vererek birçoğu kaybolma tehlikesinde bulunan Türk dillerini kaybolmaktan kurtarmak için yapılması gereken işlerin başında Türk dilleri ile bağlantılar kurarak dillerin bugünkü durumlarının karşılaştırması veya çeviri sözlükleri vasıtasıyla kayıt altına alınmasının gerekliliği üzerinde durdu.

Diğer taraftan Kurultay’ın “Dilimiz Kimliğimiz” deyişiyle şekillenen “2017 Türk Dili Yılı”nda gerçekleşmesi de ayrı bir önemdedi. Dilimizde yaşanan en önemli sorunlardan biri olan Batı kökenli kelimelerin aşırı şekilde dile girmesi konusunda “Türkçesi varken...” biçiminde ifade ettiğimiz çalışmalara hem kamu kurumları hem de sivil toplum kuruluşları ve basın-yayın organlarıyla Türk Dil Kurumu arasında istişareler yoluyla başlanmış oldu.

24 Mayıs 2017 Çarşamba günü öğleden sonra katılımcılar için düzenlenen “Gezi Programı” çerçevesinde Eski Büyük Millet Meclisi I ve II. Binaları, Hacıbayram-ı Veli Camisi, Ankara Kalesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi olmak üzere Ankara’nın tarihî ve turistik yerleri gezildi.

Yine 24 Mayıs Çarşamba günü saat 20.00’de Devlet Opera ve Balesi tarafından Ankara Büyük Sahnesinde gerçekleştirilen “Türkçe Aşk Vatan Aşk” gösterisi katılımcılara sunuldu. Bu gösteride 5. yüzyıldan günümüze kadar Türkçenin eserler ve isimleriyle birlikte var oluşu yansıtıldı.

22 Mayıs’ta başlayan VIII. Türk Dili Kurultayı Prof. Dr. Mustafa S. KAÇALIN, Prof. Dr. Şükrü Halûk AKALIN ve Prof. Dr. Hamza ZÜLFİKAR tarafından yapılan Genel Değerlendirme ve Kapanış Konuşmaları ile 26 Mayıs’ta sona erdi.

